

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 26.

Lýsingaprisur fyri peltireglur: 30 øyr. á forsiðuni.
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardag hin 29. juni 1935.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brevsvanarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

9. árg.

Frælsi (fríheit).

Røða, hildin av S. P. úr
Konoy kennara, á Jóansøku-
stevnuni á Tvøroyri 1935.

Tað kann tykjast undarligt at
tala um frælsi — fríheit — á
fund, ið bindisfólk, avhaldsfólk
halda. Tað sær út við fyrsta
eygnakast, sum um tað ikki
hóskar væl saman at tala um at
vera fríur og samtíðar at leggja
teymar, treytir, á seg sjálvan.
Men tó vil eg siga nokur orð
um hetta evni — ið djúpari sæð,
so vinst bitt sama frælsi, hin
sama fríheitin einans við, at tann
einstaka menniskja temjir nakað
av tí villa, tí ónda, sum býr í
henni, og við hesi sjálvupplating
kann liva sum eitt frítt sjálv-
bjargið menniskja, ein sjálvhuks-
andi og sjálvavgjerandi skapning-
ur. Her er sjálvandi ikki tala
um tað umstríddu evni, um
menniskjan hevur friðvilja ella
ikkí — læt teir herdu um tað.
Vit almannaliga menniskja vita,
at vit kunnu venja okkum bæði
til til og gott. Tað er ikki sjáld-
an at hoyra sjálvt vitugar og
viljastærkar menn siga, at teir
vildu, men teir kundu ikki leggja
av at roykja. Tað sær út, sum
um ein cigarin ella tubbakkellu
er sterkari enn maðurin. Hetta er
tá eftir míni meining so óskyld-
ugt, um ein brúkar tubbakkella
ikkí, men er einans drigið fram
fyri at vísa á, at sjálvt eitt so
óskyldugt ting sum eitt sindur
av tubbakkli kann binda ein
menniskja. Hann er betri stadd-
ur, er friari, ið ikki folir aldráttir
eftir tí, sum ikki er neyðugt at
hava, enn tann ið má lata pen-
ing út, vegna sín vana, til ting,
ið kunnu umverast. — Vani
kann trælbinda!

Nú var tað ikki um tubbakk,
her skuldi verða talað, men av-
hald frá alkoholblandaðum
drykkjum og fríheit. Tað
er okkum ikki ókunnugt, ong-
um av okkum, at spurningurin
er frammi í teimum allar flestum
londum og enn ongastadur er
loystur til fullnað. Tað er roynt
við forboð í mongum londum
— bæði av smærri londum og
stórra, men ikki ber til. Sum-
marstaddir gera teir vegin torfor-
an fyri borgarum at fáa fatur í
hesar drykkir, og aðrastadur sum
í Danmark lata teir hesar varur
vera dýrar, so at tað skal verða
ein munagóð útlaga fyri tann,
ið vil keypa slíkt. — Í flestum
londum verður okkurt gjørt fyri,
at ikki ómögð av fólk skal falla
heilt undir og verða neyðardýr
fyri tí vana, tey eru fallin til.
At nokta, at spurningurin ikki

er til — eisini her hjá okkum
er at gera seg blindan, er at gera
seg fávitskutan. Okkara Løgting
hevur roynt og roynir — hin
einstaki borgarin í bygd og bý
roynir, og ymis sløg av felegum
royna at gera tað, ið fyri teim-
um tykist at vera frægast. Men
hvussu fólk yvirhevdur í londum
skal venjast upp til eitt edrúgt,
sjálvhuksandi og frítt fólk, óbund-
ið av skaðiligum vanum, tann
spurningur er ikki loystur enn.
Vit her í Føroyum vilja ikki
hava forboð — banna fyri inn-
flutningi og tilvirkan í okkara
landi.

Føroya fólk og Løgting vil
neyvan ganga tann vegin, at tað
skal verða forboð. Tað hevur
ikkí horið til í øðrum londum,
og hví skal tað so bera til her?
Vegurin her verður væl at royna
at fáa tað einstaka menniskja
at síggja, at misbrúk av alkohol
er skaðiligt, og at brúk av alko-
hol særdeilís lættliga kann for-
ta til misbrúk og harvið vera tí
einstaka og teimum, ið av vana,
til miklan harm og sorgogsam-
fundinum til stórt brek. — Og
endiliga má tað ætíðlið, ið kemur
til, upplýsast um, at vit ein
vera fríur og í fullt mál ráða
sær, so má hann ikki venja seg
til vanar, ið kunnu taka harra-
domi yvir honum sjálvum, so
at hann kemur í tað støðu, at
hann má træla og líða, meðan
óvanin hevur fingið hitt full-
komna harradomi yvir honum.
Tað er tí beint, at Løgtingið
heitið á skúlastjórn, og biður hana
ávirka lærarafólk, so tey í teim-
um forum, hvar líkindi eru til
tess, greiðir ungdómnum frá,
hvussu brúk og misbrúk av al-
kohol kann virka á tann ein-
staka og á samfund ið síni heild.
Við tað, at brúk kann for-
ta til misbrúk, og tann, ið lifur undir
tí, er at tykja synd í, so er so
lítið annað at gera enn at ráða
ungum fólk til ikki at nýta al-
kohol, at vera fráhaldandi og —
um vilji er til tess — at organi-
sera seg, leggja árigan skatt á
seg og vera iðin í arbeiðinum
fyri hesum máli.

Mangur heldur, at arbeiði fyri
fráhald er keðiligt og hevur lít-
lan týðning. Tað er nú einaferð
so, at fólk hugsa ymist og
kennir seg ymist yvir fyri teim-
um ymsu spurningum. Tað má
so vera. Men at spurningurin
skal hava lítlan týðning, ber
ikkí til at siga. Tað einstaka
menniskja, tað einstaka heim,
ið fær sviðan at kenna av mis-
brúkinum, veit at siga frá, hvat
tað kann hava at týða. Mugu
so nakrir av okkara allarbestu
landsmonnum hava misstilt alt.
Eg skal einans nevna tveir, ið

báðir hava verið nakað av sín-
um lívi — annar meira og ann-
ar nóg, nóg minni — á hes-
um plássi, á Tvøroyri. Rasmus
Efferse var føddur her og livdi
síni barnaár her. Hann er til
henda dag okkara finasta skuld,
hann hevur sungið seg inn í
barnin á hvørjum Føroyingi,
ið hevur neista í sær av kær-
leika til okkara fólk og land. —
Alt sítt liv arbeiði hann fyri
fráhaldi. Annar var ein maður
úr smábýgd í Norðuroyrum, ið
á ungum aldri var staddur her
á Tvøroyri. — Meðan hann var
her, kom norskt skip — á vegg
til Íslands — vegna illveður og
sjóartilsku inn á Trøngsvág. —
Meðan skipið lá vedurlast her,
helt norskur maður avhaldsfund
á Tvøroyri. Millum áhoyrarar
var ein ungur maður úr Norð-
oyrum. Frá tí degi, hann hoyrði
henda norðmann, slepti hann
ikkí tankanum um at arbeiða
fyri fráhaldi frá rúsdrekka. —
Hann fór bygd av bygd og ar-
beiðið alt sítt liv í talu og skrift
(mest við brevskrivning) fyri at
fáa Føroyingar at hava virðing
fyri sær sjálvum og ikki leggja
undir fyri ringum vanum.

Hin norskur maðurin, ið helt
fund, var Ashjörn Kloster, og
Føroyingurin, ið lýddi á var
Absalon á Trøllanesi.

Man tað vera mangur í Fø-
royum nú, ið vágur at siga, at
hesir Føroyingar: Rasmus Ef-
ferse og Absalon Guttormsson
ikkí vóru av bestu synum lands-
ins, viðbjartir og eldhugaðir? —
Mugu teir, hvors virki var alt
teirra liv at arbeiða fyri frælsi
og sjálvbjargi? Føroyinganna,
hava tíkið feigi? — Eg trúgi ví
ikkí. Høvdu vit haft fylgt meira
teirra ráðum, so høvdu vit verið
eitt gott stíg fremri í dag, enn
vit eru. Ikki var tað teirra andi,
ið ráddi, tá teir, ið valdið høvdu,
tóku skúlarar av, líka tá hetta
land var slept frá hundrða ára
innistongslí til óhefta fríheit, frá
ikkí at fáa fatur á bók uttan
Katekismus, sálmaðók og lestr-
arboð — og til útsoi av rú-
sdrekka í nær sagt hvørjum
bygdalag. Heldur ikki er tað
teirra andi, ið ráður, tá vit enn
leggja í miðeld við okkara jarða-
skipan, og menn, ið skuldu verið
fremstir til at broytt lagið, krøkja
seg til viðtøku frá fjóðarskeiði í
okkara søgu, tá standurin ikki
mundi vera hin besti. Eg fyri
mín part varmist ikki viðtøga,
at eg vil fylgja teirra heimað bæði
nationalt, trúarlaga og socialpoli-
tisk, froknað teirra støðu til av-
haldssakina, og er ráði til, at
fleiri við nær ganga fær leiðir,
ið teir hava slóðað.

S V A R

til
Hr. Vilh. Rasch.

I »Føroya Social-Demokrat«
Nr. 25 skrivar Hr. Vilh. Rasch
»en Randbemærkning« om de
to Artikler til Fordel for den ka-
tholske Kirke, som han »ved et
Tilfælde« fik Lejlighed til at
læse. Han skubber dem begge
til Side med en kort Bemærk-
ning om, at de var, »som de
plejer at være fra den Side«.

Først maa jeg bemærke, at
den ene Artikel, iøvrigt udmærket
og saglig, ikke kom fra ka-
tholsk Side.

Min Artikel var underbygget
med Beviser fra den katolske
Kirkes Lære, let tilgængelig for
alle, og bekræftet af anerkendte
ikke-katolske Historikere. Ar-
tiklen var altsaa »som de plejer
at være fra den Side«. Men jeg
ved godt, at dette ikke er Hr.
Raschs Mening; han vil med
andre Ord kun sige, at vi plejer
at skrive Usandheder. — Dette
gaar op for een, naar han sene-
re i Artiklen taler om »Hel- og
Halvmørke« i den katolske
Kirke og fremstiller sig selv som
dei store Lys, der skal oplyse
Øernes Indbyggere, som han
tror kan bydes alt muligt.

Nej, Hr. Rasch! Jeg vil ikke
»præstere en Forklaring« paa,
hvad De skriver om Syndsfor-
ladelse og om Deres Oplevelser,
hvad »Salg« af Syndsforladelse
angaar. Men jeg kræver i »Sand-
hedens Interesses« — for at br-
ge Deres egne Ord —, at De
beviser det, De paastaar. Løse
Paastande uden Navn, Adresse,
eller Ordlyd kan ikke staa som
Bevis. Det maa være noget,
man kan undersøge og kontrol-
lere. Et tilstrækkeligt Bevis vil
bestaa i:

1. At De paapeger ud fra den
katolske Lære, at der be-
staar noget som Salg af Synds-
forladelse eller Salg af Af-
lad i den katolske Kirke.
2. At fremskaffe nøjagtige Op-
lysninger om et »Syndsfor-
laddelses-Dokument«.

I Deres Egenskab af Sekretær
for Somandsmissionen maa De
da have rig Lejlighed til at gøre
det, desto mere som De siger,
at De to Gange har set saadant
et Dokument. Jeg kræver ikke,
at De kommer med Bevis for
de to Dokumenter, De omtaler,
men vil nøjes med et hvilket
som helst »Syndsforladdelses-Do-
kument«.

Naar Hr. Rasch endvidere ta-
ler om »nogle Ugers Syndsfor-
ladelse«, kniber det enten med

hans Kendskab til det franske
Sprog, eller at han ikke har Be-
greb om Forskellen mellem Af-
lad og Syndsforladelse.

»Nogle Ugers Syndsforladelse«
er noget, der hverken eksisterer
i den katolske Kirkes Lære el-
ler i den katolske Prak-
sis. Her kunde der være Tale
om »Helmørke«.

Saa længe Hr. Rasch ikke
kommer med et dokumenteret
Svar, tillader jeg mig at stemple
hans Paastande som Misforstaa-
elser, grundet paa Ukendskab
til den katolske Lære.

Hr. Rasch siger, at Engelen
Hilsen til Jomfru Maria siger
ikke noget om, at hun var syn-
defri, snarere det modsatte. Her-
til bemærker jeg, at det græske
Ord »Kecharitomen« udtrykker
en Overflodighed af Naade. —
Derfor er den koptiske og den
syriske Bibel enige med Vulgata
i at oversætte Ordene med »fuld
af Naade«. I Overensstemmelse
med Kirkens Lære siger Skt.
Augustinus, naar han taler om
Arvesynden, at alle Mennesker
er født i den: »Undtagen den
hellige Jomfru Maria, om hvem
jeg ikke diskuterer Spørgsmaalet
om Synd — for Sonnens Skyld«.
(De natura elgat. K. 36.)

Med Tak for Optagelsen.

T. KING,
PREST.

„Dansk Arbejde“.

Við »Dronning Alexandrine«
komu týskvöldið 4 útsendingar
frá felaginum »Dansk Arbejde«:
R. Einfeldt, sekreturur, frá G.
Wandel, J. C. Johannessen, ið
er Føroyingur, og P. M. Botcher,
grossurur. Uppgávan teirra er
at royna at fáa í lag eina skipan,
hvareftir føroyskar vorur skulu
kunna seljast í Danmark í stórra
møngd, enn higartil hevur kunn-
að latið seg gjørt, tó at einstakar
royndir hava verið gjørdar.

Midvikudagin vóru vit saman
við monnum frá hinum blóð-
unum í Havn hødnir til fundar
av hesum sendimonnum.

Harri Einfeldt greiddi frá or-
indi teirra í Føroyum. — Teir
skuldu verið komnir til Føroya
í fjór, segði hann, men tá sett-
ust teir aftur.

Teir bildu, at tað væl kundi
lata seg gera at fáa í lag útflut-
ing av føroyskum klippiskli til
Danmark, men tað mátti vera
góður fiskur. Fiskurin skuldi
sjálvandi vrakast — tað var al-
deilis neyðugt, men tað var ikki
nóg mikið. Tað mátti arbeidast
eftir meira fastløgnum reglum,
so at ein ikki ein dag keypti